

LOKAL UTVECKLINGSPLAN

Uppdaterad 2022-04-06

INNEHÅLL

Om utvecklingsplanen	3
Statistik – Grycksbo i siffror	4
Området Grycksbo	5
Inkomst	6
Åldersfördelning	6
Det unika med Grycksbo.....	7
Företag och företagsklimat	8
Arbete och pendling	9
Tillgång till bostäder	10
Offentlig och kommersiell service	11
Mötesplatser	12
Föreningsliv	13
Rekreationsmöjligheter	14
Förutsättningar	15
Framtidsvision.....	16
Arbetet mot visionen.....	17
Arbetsgrupper	18
Grycksbos historia	20
Om statistiken.....	21

UTVECKLINGSPLANEN OCH VI SOM STÅR BAKOM DEN

Grycksbo Byaråd, med verksamhetsområde inom postnummerområde 790 20, har till uppgift att ta tillvara och utveckla Grycksbos förutsättningar, skapa framtidstro och livskraft. Byrådet ska vara ett forum för samverkan mellan näringsliv, föreningsliv och boende i Grycksbo samt företräda bygden och medlemmarnas intressen i övergripande frågor i förhållande till kommun, myndigheter och övriga centrala instanser. Vår ambition är att stärka det lokala inflytandet över utvecklingen.

Den här planen vägleder vårt arbete och ligger till grund för projektansökningar. Den bygger på vår utvecklingsplan från år 2009 och formulerades genom Leaderprojektet Platsmarknadsföring Falu kommun som leddes av Falu kommun.

Engagerade Grycksbobor som tillsammans skapar en ökad tillväxt och ett attraktivt och välkomnande Grycksbo.

– Vision för Grycksbo byaråd

I Grycksbo bor drygt

1900

personer fördelat
på cirka

940

hushåll

GRYCKSBO I SIFFROR

Ungefär 1400 personer
bor i villa eller radhus

Papperbruket är
kommunens största
privata arbetsgivare

Medelåldern i Grycksbo är

43 år

Orten omnämns
första gången år

1382

Ingen annanstans på Faluns
landsbygd bor så stor andel i
lägenhet: 370 personer bor
i hyresrätt och 125 personer
i bostadsrätt.

Statistiken gäller NYKO-områdena 2210, 2220, 2230, 2240 och 2500
och är hämtad från år 2019 och 2020.

OMRÅDET GRYCKSBO

Eftersom varken grycksboborna eller kommunen i praktiken räknar Grycksbo som kommundelen Grycksbo är statistiken anpassad därefter. Om inte annat skrivs ut gäller statistiken för samma område som den högra kartan nedan på denna sida. Även om Lustebo för grycksboborna räknas till Grycksbo hör den administrativt till kommundelen Bjursås, därför är Lustebo undantaget i statistiken.

Kommundelen Grycksbo avgränsas av den blå linjen på kartan ovan.

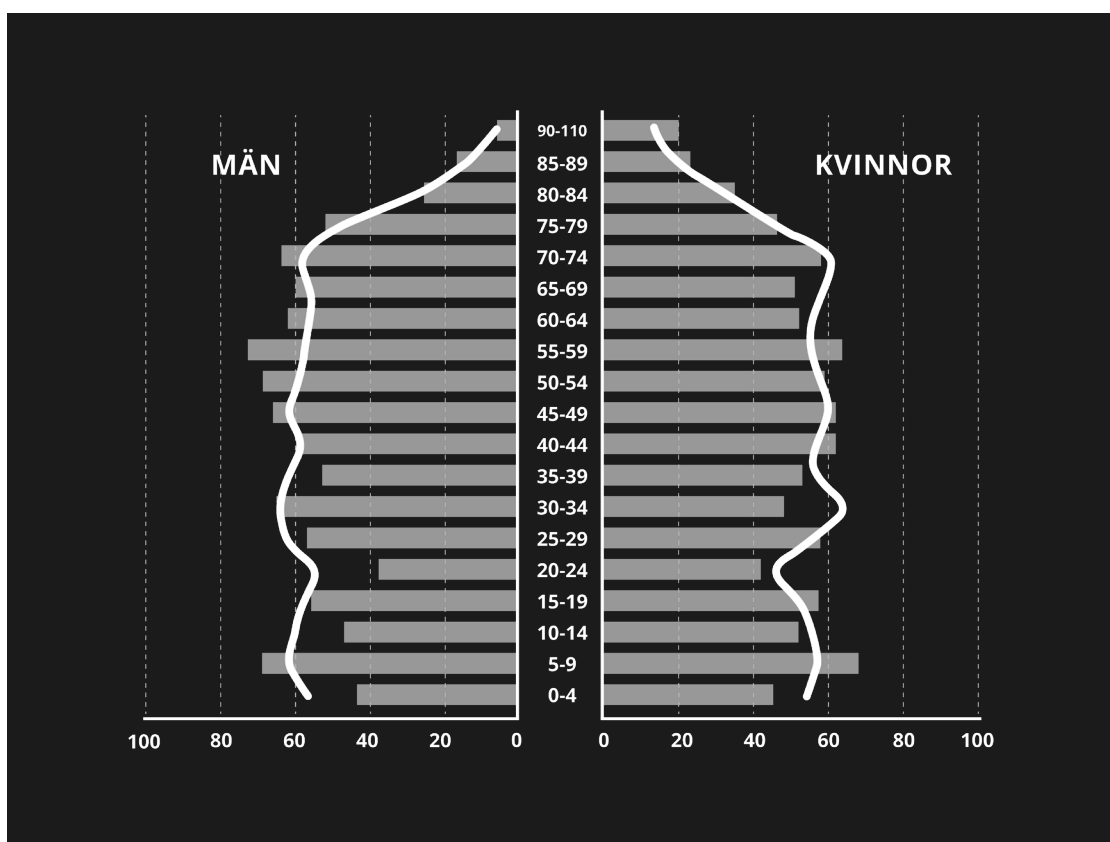
Vi i byarådet, och också kommunen i praktiken, räknar Grycksbo ungefär som det streckade området, med tillägg för Lustebo samt Stensjöområdet söder om den streckade linjen.

INKOMST

Medianinkomsten, alltså inkomsten för personen i mitten av lönespannet, är i Grycksbo 326 741 kronor per år. Det betyder att hälften av befolkningen tjänar mer och hälften mindre. En fjärdedel av befolkningen tjänar mer än 424 713 kronor och en fjärdedel tjänar mindre än 225 501 kronor.

ÅLDERSFÖRDELNING

Diagrammet nedan visar åldersfördelningen i Grycksbo. Den tjocka vita linjen visar kommunen som helhet.

DET UNIKA MED GRYCKSBO

Grycksbo har länge varit, och är, en bruksort. Många är anställda av samma arbetsgivare, vilket skapar samhörighet. Bruket har satt sin karaktär på den bebyggda miljön som innehåller en rik kulturhistoria. Vi har nära till staden, Falun, men har samtidigt en hög servicenivå – det mesta man behöver finns här. Det är ovanligt idag eftersom närheten till en större ort brukar innebära att service försvinner. Grycksbo är lagom eftersom det är tillräckligt stort för att ha en kärna och ett centrum, men samtidigt tillräckligt litet för att vi ska känna gemenskap. Naturen är aldrig långt borta, och vi är särskilt kända för våra fiskevatten. Tansvallen, folkparken med rotunda, är speciell eftersom allt finns samlat på samma ställe: naturen, vattnet, dansbanan och idrotten. Vi är stolta över flertalet elitidrottare som växt upp på orten, samt våra mångåriga traditioner som Grycksbo Gille upprätthåller.

Den typiska grycksbobon är prestigelös och okomplicerad. Ingen är förmer än någon annan. Vi värdesätter glädje, värme och positivitet hos folk. Allt behöver inte vara perfekt ordnat utan det är mötet med människor som räknas. De flesta här sluter upp när det verkligen gäller, man hjälper varandra. Vi har även underliggande ortsidentiteter, till exempel Tansbo, Lustebo och Bengtsarvet.

FÖRETAG OCH FÖRETAGSKLIMAT

Det finns en rad företag hos oss, det mest kända är pappersbruket, grundat år 1740. Det ingår i Arctic Paperkoncernen och har idag drygt 300 anställda. Det är en av kommunens största privata arbetsgivare. Det finns cirka 128 företag registrerade här, varav hälften beräknas vara aktiva.

FÖREKOMMANDE BRANSCHER, SORTERADE PÅ ANTAL SYSSELSATTA I GRYSKSBO

Tillverkning	402
Vård och omsorg; sociala tjänster	116
Utbildning	57
Byggverksamhet	24
Handel; reparation av motorfordon	19
Jordbruk, jakt och skogsbruk	14
Annan serviceverksamhet	12
Transport och magasinering	10
Uthyrning, fastihetservice, resetjänster och andra stödtjänster	9
Okänt	5
Hotell och restaurang	5
Fastighetsverksamhet	5
Kultur, nöje och fritid	5
Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	2

ARBETE OCH PENDLING

FÖRBINDELSE	BUSS NR	TURER/VARDAG
Falun - Rättvik - Mora	#350	15
Falun - Bergsgården - Grycksbo	#248	5-6
Bjursås Kvarntäkt - Falun	#245	9-10, fredag + 2 turer sen kväll/natt
Sågmyra - Bjursås - Falun	#246	8
Flextrafik Grycksbo - Studsarvet - Lustebo	#620	1

I Grycksbo sysselsätts 655 personer, varav 265 bor på orten. Tabellen på föregående sida visar inom vilken bransch de jobbar. För att räknas som sysselsatt räcker det med att man arbetat några timmar under månaden då siffrorna inhämtades, vilket inte är samma sak som antal heltidstjänster. Det ger dock en fingervisning om vilka arbetsplatser som finns. Av de som pendlar till Grycksbo för arbete bor flest i Falun, 150 personer, och Bjursås, 125 personer. 30 personer pendlar från Svärdsjö. Av boende i Grycksbo pendlar 420 personer till Falun för arbete och 80 personer till Borlänge, följt av 25 personer till Bjursås och 15 personer till Rättvik.

Det går bussar dagtid veckans alla dagar och även nattetid på helgerna. En del linjer går enbart längs riksvägen och andra trafikerar även centrum. Tabellen ovan visar de bussförbindelser som finns i Grycksbo år 2021. Vi saknar pendlarparkering. Det finns en gång- och cykelväg till Falu tätort som används av fotgängare, cyklister och rullskidåkare med flera. På järnvägen bedrivs turisttrafik med ångloket.

TILLGÅNG TILL BOSTÄDER

Grycksbo är den ort på Faluns landsbygd med flest lägenheter. Det är också den enda orten med bostadsrättsföreningar, här finns fyra. De största fastighetsbolagen är Kopparstaden, Gruvstaden och Pilsundet. Trots detta finns en brist på lägenheter för både äldre och unga som vill bo kvar på orten. Många äldre skulle vilja sälja sina hus och flytta till en lägenhet på orten, något som skulle underlätta inflyttning av unga familjer.

Nya lägenhetshus skulle behöva byggas, dessutom finns potential i ett par fastigheter som idag inte nyttjas fullt ut på grund av stora renoveringsbehov.

113 bebyggda fastigheter i hela kommundelen Grycksbo saknar folkbokförd person, vilket kan bero på att de används som fritidshus eller står tomma. De finns främst i de norra delarna av kommundelen.

590 hushåll är anslutna till fibernätet. 186 har fiber i sin absoluta närhet, det betyder att det finns en fiberanslutning i närheten som de skulle kunna kopplas till. 147 hushåll har internetuppkoppling men inte genom fiberanslutning.

OFFENTLIG OCH KOMMERSIELL SERVICE

Det finns tre förskolor och en grundskola till årskurs 6, samt ett privat familjedaghem. Vi har en vårdcentral, servicehus och två äldreboenden, Skoghem och Örjesbogården. Bokbussen kommer en gång i veckan.

När brandstationen lades ned år 2021 påbörjades ett samarbete med Bjursås deltidsbrandkår. Deltidsbrandmännen finns kvar i Grycksbo tillsammans med två FIP-bilar (FIP står för Första Insats Person) som åker på alla typer av larm för att ge initial hjälp.

Här finns en livsmedelsbutik, apotek, två restauranger/pizzerior och ett tankställe för diesel. Livsmedelsbutiken, Coop Konsum, är en medlemsägd kooperativ ekonomisk förening som driver butikerna i Bjursås och Grycksbo. Butiken är ombud för paket, spel och apotek. Det finns ingen bankomat på orten men uttagsmöjlighet finns i butiken. De erbjuder även hemsändning.

MÖTESPLATSER

Affären är ett nav där naturliga möten sker. Sommartid är badplatsen vid Tansen en naturlig mötesplats, och även handelsträdgården. Det finns flera lekplatser, varav kommunen ansvarar för två och byrådet för en. Kyrkan arrangerar öppen förskola och träffar för daglediga.

Tillfälliga mötesplatser uppkommer genom årliga arrangemang. Två exempel är rockabillyfestivalen och Gillets julmarknad. Det finns flera lokaler att hyra för evenemang: bystugan, Stora Fabriken, församlingshemmet, dansbanan/Tansvallen, Lustebo bystuga, Strömbostugan, Stationshuset och skolan. Genom sociala medier finns även digitala mötesplatser för grycksboborna.

FÖRENINGSLIV

Vi har en lång historia av ideella krafter. Det rika föreningslivet håller i gång samhället genom att erbjuda fritidsaktiviteter, evenemang och mobilisering för eller mot förändringar. Många känner sig också som mest kopplade till bygden vid deltagande i föreningsaktiviteter eller arbete för bygdens bästa.

Det finns cirka 15 föreningar som bedriver verksamhet i olika former. Grycksbo byaråd är intresseföreningen och den sammanhållande länken. Grycksbo har även en egen församling i Svenska kyrkan.

LISTA ÖVER FÖRENINGAR I GRYCKSBO

Grycksbo Atletklubb

Grycksbo-Bjursås Bouleklubb

Grycksbo byaråd

Grycksbo Brandkårs Kamratförening

Grycksbo Discgolfklubb

Grycksbo Egnahemsförening

Grycksbo Fiskeklubb

Grycksbo Gille

Grycksbo IF/BK

Grycksbo IF/OK

Grycksbo intresse- och bygdegårdsförening

Grycksbo PRO

Lustebo bystugeförening

Museiföreningen Gefle-Dala Jernväg (säte i Falun men verksam i Grycksbo)

Vägföreningar

REKREATIONSMÖJLIGHETER

Vi har en vacker natur i absolut närhet, med fina skogsvägar och stigar som går bra att cykla och promenera på. Vintertid finns fina skidspår. Fiskevattnen kring Grycksbo är uppskattade, särskilt Stensjöområdet, med besökare från hela Sverige.

Idrottsplatsen Tansvallen har fotbollsplan, bandyplan, elljusspår, discgolfbana och utegym. Folkets park i anslutning till Tansvallen är känd för sin åttakantiga dansbana, rotundan. Det finns också en ridskola på orten. I princip bygger hela vårt rekreationsutbud på ideella krafter, ibland med kommunalt stöd.

UTIFRÅN VILKA FÖRUTSÄTTNINGAR KAN VI ARBETA?

Vi har en god servicenivå, vacker natur, och bruksandan. Det finns möjligheter att ta vara på i naturen, järnvägen och all kompetens som finns hos folk i byn. Även i bystugan och Tansvallen finns outnyttjad potential. Vi vet att det ideella engagemanget är viktigt på landsbygden och vill arbeta med att få in nytt blod i föreningarna för att förebygga att vissa tar på sig för mycket.

Vi vill uppmana grycksboborna att handla lokalt och gynna det lokala vi har eftersom vi är medvetna om den pågående processen av att centralisera service till Falu tätort. Att så många grycksbobor är anställda av bruket kan bli en svaghet vid en eventuell nedläggning, som på kort sikt skulle drabba många i Grycksbo, både anställda och anhöriga. Oavsett hur framtiden ser ut är det bra att ha flera ben att stå på, därför bör vi jobba för fler företagsetableringar och utveckling av befintliga företag.

De kommunala kontakterna är viktiga för att våra behov ska uppmärksammas. Vi har ett handlingsutrymme att göra en del saker själva, i andra frågor kan vi arbeta för att påverka kommunen och andra myndigheter att agera.

FRAMTIDSVISION

Uppe vid riksvägen finns i framtiden en drivmedelsstation och en mindre handelsplats, Grykkisboda. Det finns en säker övergång ner till vårt trevliga centrum. Här promenerar föräldrar med barnvagnar och pensionärer med rullatorer mellan kulturskyddade bruksbyggnader och genom vacker natur ner till Tansen.

De nyinflyttade unga familjerna möter de äldre grycksboborna. En del av de äldre har flyttat till nybyggda lägenheter. Vi möts kanske på caféet bredvid affären, vid bastun, eller på något evenemang på Tansvallen. Barn och ungdomar håller på med idrott och driver även egna föreningar där de gör sådant de gillar eller bara hänger, bland annat i bystugan. Byrådet finns där för dem som mentor. Det finns ett myller av vandrings- och cykelleder som också visar upp våra kulturhistoriska platser.

Byrådet har goda kontakter med kommunen och samtliga föreningar och företagare i Grycksbo. De ideellt engagerade känner meningsfullhet och får hjälp av andra grycksbobor när de behöver. Invånarna är stolta och glada över sitt Grycksbo och kan handla vad de behöver lokalt.

HUR VI VILL ARBETA MOT VISIONEN

Vi vill kontinuerligt arbeta för att gynna och värna det som redan finns. Allt måste inte handla om utveckling, vidmakthållande är också viktigt. De stora resurserna i bystugan och Tansvallen kan vi nyttja mer. Vi vill också fortsätta med våra föreningsarrangemang som vänder sig till deltagare från hela Falu Kommun och länet.

Vi tror på samverkan och nätverk, och att vi bybor är subjekt. Det är alltså vi som styr. Det är dock avgörande med goda förutsättningar för att orka driva frågor. Parallellt med arbetet med den här utvecklingsplanen har vi bildat fem mindre arbetsgrupper för att få mer energi och engagemang i arbetet. Grupperna har olika teman och stor frihet inom det egna området: Bygga och bo, Tansvallen, Information, Natur och kultur samt Barn och ungdomar. Arbetsgrupperna beskrivs på sidorna som följer.

Vi planerar även att göra ett årshjul för en bättre översikt av arbetet. En viktig framgångsfaktor är goda relationer med kommunens politiker och tjänstemän, det är Grycksbo byaråds styrelses uppdrag. Styrelsen ska också arrangera nätverksträffar för föreningar och företagare i bygden.

ARBETSGRUPPER

För att strukturera arbetet i grupperna har varje grupp en egen handlingsplan som är fylld med idéer (efter devisen att det inte finns några dumma idéer!), där gruppen själva prioriterar vad som ska göras och när.

BYGGA OCH BO

I gruppen ligger stora frågor där mycket handlar om påverkansarbete gentemot kommunen, myndigheter och företag. Arbetet kräver tålamod och uthållighet inom flera ämnesområden: Vision Gryckisboda, infrastruktur, centrumplanering, bostadsbyggande, mötesplatser och trivsel i centrum.

NATUR OCH KULTUR

Gruppen fokuserar på att tillgängliggöra mer natur och kultur. Både i kombination, till exempel vandringsleder förbi kulturellt intressanta platser, och var för sig. Just ledutveckling för vandring, promenad och cykel är till en början ett fokus. I gruppen kommer mycket arbete bestå av konkreta saker vi kan genomföra själva, medan annat kräver samarbete och stöd av andra. Det kan handla om markägares tillstånd för att dra leder eller samfinansiering med andra föreningar och kommunen.

TANSVALLEN

I gruppen ligger fokus på att bättre nyttja den resurs vi har i Tansvallen. Det är mestadels ett konkret arbete som vi har rådighet över själva. För att få fler evenemang ska vi sänka tröskeln för att boka och genomföra arrangemang. Vi vill också underhålla och utveckla denna fantastiska plats.

BARN OCH UNGA

Gruppen fokuserar på barn och ungdomars fritid. En frågeställning handlar om att öka ungdomarnas inflytande och driv samt att förstå deras behov. Andra frågor gäller anläggningar och aktiviteter. Vi kan själva skapa möten med barn och ungdomar och till viss del skapa nya aktiviteter samt underhålla befintliga anläggningar. En del av arbetet kommer dock att ske i samarbete med andra aktörer och genom påverkansarbete gentemot kommunen.

INFORMATION

Gruppen fokuserar på olika typer av kommunikation och information. Det handlar både om hur vi inom Grycksbo sprider information och kommunicerar med varandra, och om att marknadsföra Grycksbo utåt. Det krävs en hel del samarbete med andra grupper, kanske för att ta fram kartor och skyltmaterial ihop med gruppen för Natur och kultur, eller för att förenkla uthyrning av Tansvallen. Det mesta arbetet är konkret och något vi har rådighet över själva.

GRYCKSBOS HISTORIA

Dialektalt betyder ordet "gryck" sten eller stenig sjö, så med ortsnamnet menas kanske en stenig plats att bo på. Orten omnämns första gången år 1382 som en kopparhytta med namnet "Grykkisboda", och senare som bergsmansgården "Grykkesbodhum". När det blev Grycksbo är inte känt.

År 1740 bildades pappersbruket av Johan Munktell, då med ett halvdussin arbetare som gjorde papper för hand. Ungefär 100 år senare kom den första pappersmaskinen till Grycksbo. Även om handpappersbruket har lagts ned finns ett lager kvar med papper som bland annat används till nobelprisdiplomen. Filtrepapperstillverkningen startade år 1815 och blev en kvalitetsvara med världsrykte. Som del i processen skulle papperet hänga på tork i ett år, så att det hann frysa en vinter. Detta gjordes i torkladan som ännu finns bevarad, unik i sitt slag i Sverige.

Den åttkantiga dansbanan i folkparken byggdes genom folkrörelsen 1929, bland annat av idrottsföreningen och arbetarrörelsen. Många kända artister har besökt folkparken, till exempel Zarah Leander, Alice Babs, Svend Asmussen, Arne Domnérus och Thory Bernhards.

Texten är en förkortning av Marita Tryggs beskrivning av Grycksbos historia. Texten finns i sin helhet på grycksbo.se

OM STATISTIKEN

Vid uppdatering och jämförelse av statistiken i planen kan det vara bra att veta följande. Statistiken gäller NYKO-områdena 2210, 2220, 2230, 2240 och 2500, samma område som kartan på sida 5. NYKO är en administrativ uppdelning som Statistiska centralbyrån använder sig av.

Statistiken i planen kommer från kommunens Befolkningsdatabas och Sysselsättningsdatabas. Den är på följande områden och avser året inom parentes: Hushållstyp nattbefolkning (2020), Hushåll nattbefolkning (2020), Hustyp upplåtelseform (2020), medianinkomst dag- och nattbefolkning (2019), Bredband per RTB hushåll nattbefolkning (2020), Ålder nattbefolkning (2020), Pendling dag- och nattbefolkning (2019), SNI dag- och nattbefolkning (2019). Alla siffror är avrundade.

Mätmetoden för vem som är sysselsatt kommer att ändras från år 2020. Det kan vara bra att veta vid jämförelser med året 2019.

